

19.10.2023

## **Skriftlig innspill til Prop. 1 S (2023-2024) – kapitler fordelt til kommunal- og forvaltningskomiteen**

Barneombudet anbefaler at komiteen:

- Bevilger midler til fullfinansiering av barnevernsreformen
- Styrker kapasiteten i PP-tjenesten
- Sikrer at barn som har flyktet til Norge får nødvendig psykisk helsehjelp

Barneombudet ber regjeringen og de politiske partiene på Stortinget om å generelt ha et større barneperspektiv i arbeidet med statsbudsjettet. Plikten til å vurdere barnets beste er grunnlovsfestet, og gjelder også ved budsjettarbeid. Vi ber også Stortingets komiteer om å se saker som gjelder barns oppvekst i sammenheng og tenke helhetlig i budsjettarbeidet.

Staten har det overordnede ansvaret for at barns rettigheter blir oppfylt. Barneombudet mener det er bekymringsfullt når staten delegerer oppgaver til kommunene, uten å sikre at de har tilstrekkelige ressurser. FNs barnekomité har anbefalt at Norge i betydelig grad styrker sin innsats for å sikre at hver kommune blir tildelt de midlene de trenger for å oppfylle sine forpliktelser når det gjelder å gjennomføre barns rettigheter.<sup>1</sup>

### **Midler til fullfinansiering av barnevernsreformen**

Barnevernet står i en særstilling blant de kommunale velferdstjenestene.

Myndighetsutøvelsen er kompleks og krevende. Ettersom barnevernet kan gjennomføre inngripende tvang mot barn og familier, har Stortinget et særlig ansvar for å følge med på at alle kommunale barneverntjenester er rustet til å ivareta oppgavene de er satt til å utføre.

Barneombudet reagerer på at det kommer nok et statsbudsjett som ikke tar høyde for konsekvensene av barnevernsreformen. Barnevernsreformen setter høyere faglige og økonomiske krav til kommunen, og forutsetter at tjenestene jobber aktivt med forebygging. Omstillingen er krevende. Samtidig må kommunene ivareta barn og unge som har behov for omfattende og spesialiserte barnevernstiltak. Barneombudet har lenge vært bekymret for om kommuner velger bort slike tiltak, da de er for kostbare. Nedgangen i antall omsorgsovertakelser styrker vår bekymring.

En grunnleggende forutsetning for at kommunene når reformens målsetning er at de lykkes med det forebyggende arbeidet. Menon Economics leverte i januar 2023 første

---

<sup>1</sup> CRC/C/NOR/CO/5-6 pkt. 6 c

Torggata 2-4,  
0181 Oslo

Postboks 8889  
Youngstorget,  
0028 Oslo

evalueringssrapport om reformen, og påpekte flere utfordringer som budsjettet ikke løser. Eksempelvis økonomi, ressurser og en tydeligere ramme for tverrsektorielt samarbeid.<sup>2</sup> Rapporten presiserer at det tar tid å gjennomføre reformen og at tidsplanen er for ambisiøs.

Barneombudet savner en tydeliggjøring på tvers av sektor av hvilke midler staten mener skal brukes til å styrke forebyggingsarbeidet, samt nasjonale føringer om hvordan arbeidet skal organiseres og forstås. Omstillingen fordrer midler til både forebygging og barnevern. Gevinsten av god forebygging kan ikke innkasseres på forhånd, og det vil ta mange år før man ser effekten av en omdreining fra dyre tiltak til bedre forebygging.

#### Barneombudet anbefaler at komiteen:

- Bevilger midler til fullfinansiering av barnevernsreformen og til forebygging i kommunene.
- Sørger for at den økonomiske overgangsperioden forlenges, da det er behov for en langsiktig og solid finansiell satsing for å styrke det kommunale barnevernet.
- Ber regjeringen om en beregning av kostnader for å oppfylle barnevernsreformens målsetting på tvers av sektor.
- Ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for tidlig innsats og forebyggende arbeid i kommunene.

#### **Styrking av PP-tjenesten**

FNs barnekomité har nylig bedt regjeringen redegjøre for hvordan Norge sikrer at barn som trenger tilrettelegging får tilgang til pedagogisk psykologisk rådgivning.<sup>3</sup> Barneombudet mener dette krever at kapasiteten i PP-tjenesten styrkes.

PP-tjenesten er en avgjørende støttetjeneste i laget rundt barn og unge. En av fire barn i barnehage og skole kan få styrket sin opplæring og utvikling ved hjelp av tjenestens kompetanse.<sup>4</sup> Den kan for eksempel bidra i arbeidet med forebyggende og helsefremmende arbeid i kommunen; tidlig innsats og tilpasset opplæring; spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning; trygt og godt barnehage- og skolemiljø; bekymringsfullt skolefravær; koordinering og tverrfaglig arbeid; psykisk helsehjelp til barn og unge; samt foreldreveiledning.

På tross av tjenestens sentrale rolle er den flere steder underbemannet og det er store forskjeller i tjenestenes kapasitet. Åtte av ti ledere i PP-tjenesten oppgir å ha for lav bemanning for å løse oppgavene.<sup>5</sup> Videre viser en forsk evaluering at PP-tjenesten ikke har tilstrekkelig ressurser til å delta i kompetanseløftet.<sup>6</sup>

Gjennom Meld. St. 6 (2019-2020) og ny opplæringslov stilles det store forventninger til PP-tjenesten skal bidra i det forebyggende arbeidet. Det kompenseres imidlertid ikke med økte

---

<sup>2</sup> Pedersen, S. m.fl. (2022): «Evaluering av barnevernsreformen», Menon Economics og NTNU Samfunnsforskning

<sup>3</sup> Committee on the Rights of the Child, List of issues prior to submission of the seventh periodic report of Norway 2023 pkt. 26

<sup>4</sup> 15-25 prosent av barn og unge har behov for særskilt tilrettelegging utover pedagogisk praksis, se Nordahl m.fl. (2018); Haug (2017)

<sup>5</sup> Se eks Barneombudet (2017): «Uten mål og mening?», Barneombudet (2022): «Hvem skal jeg snakke med nå?», Nordlandsforskning rapport nr. 7/2018, Udir.no: oppsummering av tilsyn 2016-2020, Reiling, R. B. og Wendelborg, C. (2015)

<sup>6</sup> Wendelborg, C. m.fl. (2023): «Evaluering av kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Delrapport 2», NIFU, Nordlandsforskning, NTNU Samfunnsforskning

Torggata 2-4,  
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,  
0028 Oslo

bevilgninger, og uten tilstrekkelig kunnskap om budsjettbehovet, slik barnekonvensjonen krever.

Sett i lys av kommunens mange lovpålagte oppgaver, viser dagens situasjon at PP-tjenesten ikke blir prioritert dersom det ikke gis tydelige føringer for bruken av midlene. FNs barnekomité har anbefalt Norge å øremerke midler istedenfor å gi rammetilskudd, for å sikre at midlerne brukes til det tiltenkte formålet.<sup>7</sup>

#### Barneombudet anbefaler at komiteen:

- Bevilger øremerkede midler til å styrke kapasiteten i PP-tjenesten.
- Presiserer at økningen i frie inntekter også skal gå til å styrke kapasiteten i PP-tjenesten og deres mulighet til å bidra i det forebyggende arbeidet.

#### **Psykisk helsehjelp til barn som har flyktet til Norge**

Barn som har flyktet til Norge, enten de kommer sammen med sine nærmeste omsorgspersoner eller som enslige mindreårige, er en særlig sårbar gruppe barn. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) fremhever viktigheten av at enslige mindreårige og barnefamilier som har hjelpebehov identifiseres raskt og at de får tidlig hjelp på laveste effektive nivå.<sup>8</sup>

Regjeringen fastholder at de følger situasjonen med flyktningstrømmen fra Ukraina nøye, hvor tilbakemeldingen fra kommunene er at kapasiteten i helse- og omsorgstjenestene jevnt over er god.<sup>9</sup> Barneombudets rapport fra 2022 om hvordan barns rett til psykisk helsehjelp ivaretas i kommunen, viser imidlertid at mange kommuner ikke har et godt nok helsetilbud til barn og unge som sliter med psykiske plager. Kapasiteten er presset, kompetansen kan være vanskelig å finne og statlige føringer oppleves som uklare og lite samordnede.<sup>10</sup>

Sett i lys av de høye ankomstene av fordrevne fra Ukraina, må staten sørge for at kommunene har tilstrekkelig ressurser og kompetanse til å gi barn og unge rask tilgang på psykisk helsehjelp, uavhengig av oppholdsstatus og bosted.

#### Barneombudet anbefaler at komiteen:

- Sikrer at alle kommuner kan ivareta barns rett til psykisk helsehjelp og at de har kompetanse og kapasitet til å sikre lavterskeltiltak til alle som trenger det.

---

<sup>7</sup> FNs barnekomité (2018) Avsluttende merknader avsnitt 6 D

<sup>8</sup> NKVTS (2022): «Flyktninger fra krigen i Ukraina: Psykososiale konsekvenser, behov og tiltak den første tiden i Norge - Barn og unge», NKVTS

<sup>9</sup> Prop. 1 S (2023-2024), Arbeids- og inkluderingsdepartementet, s. 275

<sup>10</sup> Barneombudet (2022): «Hvem skal jeg snakke med nå? Psykisk helsehjelp til barn og unge i kommunene», Oslo: Barneombudet

Torggata 2-4,  
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,  
0028 Oslo

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:  
Mathias Nordmoen, [mathias@barneombudet.no](mailto:mathias@barneombudet.no), 91812285